

РАДОВАН БЕЛИ МАРКОВИЋ

РЕЧ ДОБИТНИКА

Одлични скупе поштовалаца књижевног дела и свеукупног културног и националног прегалаштва Светозара Ћоровића,

Велика је част стајати овде, пред Вама, при изредном послушању, сиреч уживању умозрителног кандила и прислужењу симболичне воштанице уз Вечнају памјат за Светозара Ћоровића, чијем приповедању поднебесје бејаше Херцеговина, физички и метафизички простор српке славе и пострадања, Хумска земља Светог Саве, кнеза Мирослава и Светог Василија Острошког, с непресаклим источницима народног, уједно и краљевског језика српског, вуковског проразумевања, какав нам се, пореклом и добом, упио у ваздух, у поглед и крв у нама која кола.

Помало је српског имена, а са длана Божје земље, толико и таквих одличника којино су род свој штедрије обдарили и довека задужили, као што бејаху браћа Ћоровићи, историк Владимир и књижевник Светозар; Алекса Шантић и Јован Дучић, поете; национални и књижевни посленик Атанасије Шола и Перо Слијепчевић, германиста и од сваке руке књижевни зналац, којима ваља призвати и грофа Саву Владиславића, предшасника њиховог, као и последоватеље, нашег доба великане, Момчила Капора и Радослава Братића, чијим сенима, на овом месту и у овом часу, дужан јесам дубоког наклона.

Даме и господо,

Књижевно дело Светозара Ћоровића припада оном раздобљу књижевне и културне историје, када се – крајем 19. и почетком 20. века – на овим странама, и на темељима народне књижевности,

стала приметати и уметничка књижевност у готово свим својим облицима, са заданим циљевима: да укрепљује језик и служи испаћеном свом народу, црпећи из њега грађу и мотиве а надахњујући се тврдом његовом муком и племенитим тежњама.

Као Шантићево песничство, а и Кочићева проза, и Ћоровићево књижевно дело бејаше усмерено на то да се у једном занемоглом народу, притисканом да служи сопственој пропасти, и у културно нестасалој покрајини приметне књижевност која ће бити огледало живота и нарави, зарад духовног подстрека и давања махова родољубивим чувствима, националном и социјалном бунту.

На таквој замарјалој ледини, пером као ралом, Ћоровић је дубоку и широку бразду заорао, служећи народу не само књижеством својим, приповеткама и романима, драматима, записима и опричцима, но и свестраним облагорођењем културно скрајнутог простора, с помоћ Певачког друштва „Гусле”, као и широкогрудим прихватањем позоришних дружина у Мостару, приређивањем календара „Неретљанин”, а обашка: оснивањем и уређивањем књижевног часописа *Зора*, као сажижишта омладинског покрета и настајућег књижества, окупљајући људе од пера са свих српских страна, заједничаре у великом послу, с пуном свешћу да се књижеством један народ изнутра прибира и чисти, поготово у зло доба када се чини да се читав свет црвља и распада ружно...

Први уметнички приповедач Херцеговине, Светозар Ћоровић, писао је течно, лепим језиком, приступачним народу и уметнички убедљивим, више на крилима свога дара неголи на котурнама књижевних школа, крчећи себи пут до знатног и препознатљивог гласа, који и у наше дане, у свим и свачим пресићеном добу, сасвим чисто одјекује – родном мелодијом, у сатрепету неба и камена, супротстављајући се пролазности и ништавилу, силама чију претњу свако познаје и у костима својим осећа.

Поштовани пријатељи,

Кад ћу ако сада нећу да се опоменем првотног ми с Ћоровићевом једном књигом познанства?

Пола века и која година мину, као ока трептај, откако сам удно Марковића оцаклије затекао стрину моју, Станку, занебешену и обенђијану, понад тусте књиге, рашчитане и развезане, која ми се доцније казала као *Ситојан Муџикаша*, Светозара Ћоровића чувани роман. Лако је појмити да је та подбухла књига, провлажених страница, упила из Марковића оцаклије сиротињске пахове мокрих обојака, нагорелих главња са огњишта, дечје мокраће, запршке, меке ракије и боничких облога отужну тоњу, дочим ће се мало теже,

осим као књижевно изнахођење, примити могућство да је поменута књига сама из себе, *из контекста* и *контекста*, како ми се данас учињава, извијала и мостарских дућана обајне мирисе: ванилије, цимета, куповних мила, и осталих колонијалних „шпеција”, уз надеждну причину, која ми и дан дањи души олакшава, да су ти дућански *максуз-кадови* „убили” Марковића оцаклије постидну *миру* и тако нас „покрили” пред светом, пред будућим ове књиге штиоцима, као ноти варакли позлата сироте девојане гвоздену гривну.

Ех, пуге сање и књижевна волшебства!

Али како год да било, овим и оним светом, у име свију, из села Телија, редом Марковића, Светозару Ђоровићу хвала велика и у роду вечни нека му је помен...

Одлични скупе,

С неисказивим благодарењем примам се части коју је мом роману *Пућиникова циљана* доделио уважени Књижевни одбор Награде имена Светозара Ђоровића, под егидом града Билеће и Српског културно-просвјетног друштва „Просвјета”. Роман моје маленкости, самим тим, нашао се у свечаном излогу, крај књига најзнаменитијих српских писаца, али никако не бих пропустио да кажем да је *Пућиникова циљана* одликована и самом печатњом у редовном колу СКЗ, што ближе одређује књижевну фамилију којој припада.

Желим Вам, љубими и почитајами, мир на дому, срећу и здравље!*

* Реч приликом примања Награде „Светозар Ђоровић” за роман *Пућиникова циљана*, 23. септембра 2016. године у Билећи.